

En tillgänglig amatörteater

Inledning

Tillgängligheten till scenkonst behöver förbättras. Det gäller såväl den professionella scenen som amatörscenen.

Den här broschyren har tagits fram av oss i Kulturföreningen FRIA för att inspirera amatörteatern att bli mer tillgänglig för personer med funktionsnedsättning.

Behovet av förbättrad tillgänglighet gäller både publiken i salongen och dem som agerar på scen.

Broschyren innehåller enkla råd om hur man kan gå tillväga för att öka tillgängligheten. Den innehåller också uppgifter om fakta och resurser som kan användas i sammanhanget.

Råden i broschyren är inte skrivna i form av riktlinjer, utan i form av förslag till ett tillvägagångssätt. I sju steg visar vi hur amatörteatergrupper med begränsade resurser kan gå tillväga för att öka tillgängligheten till sina föreställningar. Genom insatser före besöket, under besöket och efter besöket kan tillgängligheten förbättras. Råden kan tillämpas generellt, även i internationella sammanhang.

Avsnitten om fakta och resurser innehåller mycket kortfattad information som gäller ett enskilt land (i detta fall Sverige), såsom lagstiftning, resurser, riktlinjer etc.

Andra länder kan komplettera informationen med fakta och resurser som gäller i det egna landet.

Materialet ska ses som ett underlag för diskussion med syfte att öka medvetenheten om bristande tillgänglighet och möjliga lösningar. Förhoppningsvis leder dessa diskussioner till någon insats, om än begränsad. Ett litet steg är bättre än inget alls.

Stockholm den 12 november 2017

Margita Lundman

Ordförande i Kulturföreningen FRIA

Sju steg

Före besöket

1. Välj föreställning

Gör ett medvetet val. Kan äldre och personer med funktionsnedsättning medverka i föreställningen?

2. Berätta om er föreställning för publiken

Vad handlar er föreställning om?

Repertoaren och enskilda föreställningar kan beskrivas på er webbplats, i annonser, nyhetsbrev. Använd text, bilder, symboler och teckenspråk.

Ni kan undersöka möjligheten att låta göra nyhetsbrev och programblad på teckenspråk och andra språk som publiken behärskar. Om man lägger ut en film på teckenspråk med information så är det bra om man inkluderar textning (textremsa) för då blir det tillgängligt för fler.

3. Beskriv er teaterlokal

Det underlättar för besökare att på förhand få en beskrivning av er teaterlokal före besöket. Hur kommer man till teatern? Hur ser det ut? Finns det hinder? Trappor? Hissar? Kan den som har en funktionsnedsättning komma in genom samma ingång som övriga? Finns det möjlighet för den som sitter i rullstol att se era föreställningar? Finns det hörselslinga? Är era föreställningar rök- och parfymfria? Berätta om det finns begränsningar.

Informationen kan presenteras på er webbplats. Besökare kan ringa för att få informationen. Ni kan låta göra en enkel videofilm som låter besökaren bilda sig en uppfattning om teaterlokalen i förväg.

Under besöket

4. Hälsa välkommen

Det är viktigt hur man bemöter sin publik. Tala inte över huvudet på den som har en funktionsnedsättning.

5. Visa föreställningen

I salongen kan publiken få hjälp att ta del av föreställningen. Ni kan beställa skrivtolkning genom landstinget. Ni kan undersöka möjligheten att ordna med syntolkning, textning eller teckenspråkstolkning av några av era föreställningar. Allt tryckt informationsmaterial ska ha bra kontrast och tillräckligt stor stil.

6. I pausen

Den förtäring ni erbjuder kan innehålla något som passar den som inte tål vissa födoämnen (gluten- och laktosfritt är något som flera önskar idag) Om ni tar reda på publikens behov kan ni så småningom svara mot behoven bättre och bättre.

Efter besöket

7. Efter föreställningen

En del har glädje av att få föreställningen återberättad för sig. Det ger möjlighet att bekräfta och reflektera över en upplevelse.

En sådan sammanfattning kan ni ge på plats. Om ni föredrar det kanske publiken kan få ringa upp efteråt.

Ta reda på hur publiken upplevde föreställningen. Då kan ni ständigt förbättra tillgängligheten.

Fakta och information

FN:s konvention

FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning fastslogs 2006 och antogs av Sverige 2007. Den omfattar rätten för personer med funktionsnedsättning att på samma villkor som andra delta i kulturlivet och att personer med funktionsnedsättning ska få möjlighet att utveckla och använda sin kreativa, och artistiska förmåga.

Lagstiftning

Diskriminering är olagligt. Bristande tillgänglighet kan i lagens mening vara grund för diskriminering.

Funktionsförmåga – funktionsnedsättning

Människan har en rik och varierad uppsättning förmågor. Därmed finns också ett stort antal olika funktionsnedsättningar som kan påverka möjligheten att utöva amatörteater. Den som har en kognitiv funktionsnedsättning kan ha svårigheter att tolka och bearbeta information, begripa eller förstå. Personer med läs- och skrivsvårigheter har nedsatt förmåga att hantera skriven text. De med synnedsättningar kan ha nedsatt syn till blindhet. Hörselskador kan innebära nedsatt hörsel eller dövhet. Tal- och språkstörningar kan medföra svårigheter att uttrycka sig eller uppfatta språk. Nedsatt rörelseförmåga kan variera från svårigheter att gå i trappor, till att vara rullstolsburen. Överkänslighet för vissa ämnen kan innebära att man inte tål viss mat eller vissa dofter. Psykiska funktionsnedsättningar, koncentrationssvårigheter, social fobi kan medföra svårigheter att delta i en ensemble och att stå på scen.

Tillgänglig information

Tillgänglig information underlättar för publiken att ta del av föreställningar och de agerande att ta del av manuskript. Punktskrift används av vissa personer med synskada. Även ljudinspelningar kan vara till nytta. För döva personer som har teckenspråk som första språk kan skriftlig information vara svårtillgänglig. På samma sätt som människor använder olika talade språk i olika länder, så är teckenspråken olika. Genom att följa reglerna för en tillgänglig webb görs information på internet tillgänglig. "Klarspråk" är ett regelverk för tillgängliga texter. Bildsymboler som Pictogram används som komplement till text. Textade föreställningar kan vara ett stöd för den som har svårt att uppfatta tal.

Resurser

Myndigheter

Det finns myndigheter med särskilt ansvar. Bland dessa är Myndigheten för delaktighet (<http://www.mfd.se/>) och Myndigheten för tillgängliga medier (<http://www.mtm.se/>). Statens kulturråd (<http://www.kulturradet.se/>) ställer krav på att alla kulturaktörer som får statliga bidrag ska ha webbplatser och e-tjänster som är tillgänglighetsanpassade. Kulturrådet har samlat material om tillgänglighet och kulturliv: <http://www.kulturradet.se/Tillgangligt-kulturliv/>

Personligt stöd

Genom stöd av ledsagarservice och personliga assistenter kan den intresserade teaterbesökaren ta sig till teaterlokalen.

Hjälpmedel

Den som har en funktionsnedsättning kan ha användning av personliga hjälpmedel som tillhandahålls av landsting och kommun.

Färdtjänst

Kommunen beviljar färdtjänst till enskilda personer som har svårigheter att använda allmänna kommunikationer.

Resurscentra

För att beställa tolkning av en föreställning vänder man sig till tolkcentralen på orten. Det gäller både vid skrivtolkning och teckenspråkstolkning.

Hjälpmedelscentralerna, syncentraler och hörcentraler är centrala vid förskrivning av tekniska hjälpmedel.

Teknik

Hörslingor finns ibland installerade i samlingslokaler. En förutsättning för att de ska vara till nytta är att användaren använder hörapparat och att man talar i mikrofon.

Ramper kan installeras permanent eller hyras tillfälligt.

Tillgänglighetskonsulenter

Det finns ett antal tillgänglighetskonsulenter. En förteckning över dessa finns på Myndigheten för delaktighets hemsida (<http://www.mfd.se/>).

Nätverk och organisationer

Det finns ett stort antal funktionshinderorganisationer som har kompetens att ge synpunkter och råd.

Nätverket Fokus är ett nätverk för tillgänglighet på muséer (www.facebook.com/natverketfokus)

Riktlinjer och kriterier

Statens Kulturråd har publicerat riktlinjer för tillgänglig scenkonst, <http://www.kulturradet.se/sv/Tillgangligt-kulturliv/uppna-malen/>

Tillgänglighetsdatabas

Den s.k. Tillgänglighetsdatabasen visar hur man kan gå tillväga för att beskriva en miljö. (<http://www.t-d.se/>)

Goda exempel

Goda exempel kan sökas såväl där professionell scenkonst utförs, som inom amatörteatern.

Några exempel från större professionella scener:

<http://www.dramaten.se/infor-besoket/Tillganglighet/>

<http://kulturhusetstadsteatern.se/Besok-oss/Tillganglighet/>

<http://dansenshus.se/biljetter/tillganglighet/>

Det finns också intressanta exempel från andra delar av världen. Exemplet här kommer från Australien: <http://www.conexu.com.au/services-projects/openaccess-tours>